

відсутність роботи за спеціальністю – 11,3%; необхідність терміново заробляти «великі гроші» – 11,9%; відсутність будь-якої роботи за місцем проживання – 9,7% [1].

Висновки та пропозиції. Таким чином, ефективну конкурентоспроможну економіку зможуть будувати лише ті країни, в яких створюються робочі місця, що потребують високого рівня знань, тобто інтелектуальний капітал є головним ресурсом динамічного зростання економіки і науково-технічного прогресу держави. Для «оздоровлення» ситуації, що склалася з його збереженням та розвитком необхідно розробити загальнодержавну програму підтримки та розвитку інтелектуального потенціалу держави, визначити пріоритети фінансування науки, визначити адекватну ціну інтелектуальній праці. Мається на увазі дотримання встановлених законом норм фінансування освіти і науки у задекларованому розмірі 1,7% ВВП та наближення норм фінансування до європейських стандартів – 2-3% ВВП.

Література

1. Зіновьев И.Ф. Формирование и реализация кадрового экономического потенциала в аграрной сфере : [моногр.] /Зіновьев И.Ф. – Симферополь : ЧП «Предприятие Феникс, 2008. – 407 с.
2. Національний центр впровадження галузевих інноваційних програм [Електронний ресурс] // Державне агентство України з інвестицій та інновацій. – Режим доступу : <http://www.in.gov.ua/index.php?lang=ua&get=181>.
3. Федулова Л.І. Підходи до формування дієвої інноваційної стратегії України / Л.І. Федулова, І.А. Шовкун // Наука та інновації. – 2009. – Том 5. – № 3. – С. 5-15.

Надійшла 14.03.2010

УДК 332.01

І. А. ФЕДОРЕНКО

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ АПТЕЧНОГО РИНКУ ЯК ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

В роботі досліджуються основні тенденції розвитку аптечного ринку України, який є суб'єктною складовою фармацевтичного потенціалу регіону і який формує передумови раціонального використання інших складових потенціалу. Визначені тенденції повинні знайти своє відображення в управлінських рішеннях як регіональних, так і державних органів влади щодо регулювання даною сферою господарчої діяльності.

Basic trends of development of pharmaceutical market of Ukraine which is the subject constituent of pharmaceutical potential of region and which forms pre-conditions of the rational use of other constituents of potential are in-process investigated. Discovered tendencies must find reflection in administrative decisions of both regional and state organs of power in relation to adjusting of economic activity in this sphere.

Ключові слова: фармацевтичний потенціал, тенденції розвитку аптечних закладів, фармацевтичні товари.

Вступ

Сучасний розвиток ринкових відносин в Україні – бурхливий і несистемний – вимагає все більшої уваги до пошуку правильних рішень щодо визначення стратегій розвитку як окремих бізнес-одиниць, так і організаційно-економічних утворень більш високого рівня – регіонів, держави в цілому. Будь-яка стратегія формується на основі визначення наявних і потенційних конкурентних переваг, які формуються як всередині системи, так і ззовні. Отже, процеси розвитку мають бути засновані на глибинних і системних дослідженнях внутрішнього і зовнішнього оточення соціально-економічної системи.

Основний розділ

Слід відзначити, що поняття потенціалу містить в собі три рівні наявних зв'язків:

1) ті, що відображують минуле і являють собою сукупність властивостей, накопичених системою в процесі її становлення і обумовлюючих її здатність до функціонування і розвитку; у цьому плані потенціал дорівнює ресурсам;

2) ті, що характеризують сьогодення, тобто практичне застосування і використання наявних можливостей; це дозволяє провести розмежування між реалізованою і нереалізованою можливостями; у цій характеристиці потенціал частково збігається з резервом;

3) ті, що орієнтують на майбутнє і є елементом майбутнього розвитку.

Не виключенням є розуміння і фармацевтичного потенціалу регіону. Таким чином, його формування і розвиток мають спиратися на аналіз наявних ресурсів, резервів і визначення ключових конкурентних переваг на майбутнє.

Аналіз загальних тенденцій ринку необхідний для осмислення невідконтрольних зовнішніх чинників, неувага до яких зможе спричинити серйозні помилки в розумінні ринкових змін, тенденцій кон'юнктури, прийняті управлінських рішень. Визначення наявного рівня потенціалу та його майбутнього

стану є необхідною передумовою формування стратегічних рішень і заходів.

Свідченням того, що існує великий інтерес до питання дослідження потенціалу соціально-економічної системи є численні роботи як вітчизняних (В.Н. Гавва, Е.А. Божко, О.С. Федонін, І.М. Репіна, О.І. Олексюк, Ю.М. Реснянський, А.В. Баженов та ін.), так і закордонних авторів (Е. Попов, Г.Б. Клейнер, Р.М. Качалов, В.Л. Тамбовцев, ін.). В той же час, слід відзначити замалу кількість досліджень щодо формування і управління фармацевтичним потенціалом регіону.

Однією з складових фармацевтичного потенціалу регіону є суб'єкти, які формують умови для удосконалення виробничої, інноваційної, науково-технічної та інших складових. До таких суб'єктів слід віднести аптечні підприємства. Можна констатувати, що аптечні підприємства є тією суб'єктною складовою фармацевтичного потенціалу, яка є базисом формуючим передумови його розвитку. Ця складова фармацевтичного потенціалу пов'язана з суспільною формою її виявлення. Вона складає передумови, загальноекономічний, загальногосподарський фактор раціонального використання виробничої, інноваційної, інвестиційної та інших складових фармацевтичного потенціалу.

Метою даної статті є визначення основних тенденцій розвитку аптечних закладів, що обумовлюють наявний рівень фармацевтичного потенціалу України і передумови його майбутнього стану.

Український аптечний ринок розвивається швидко і бурхливо. Постійно збільшується кількість аптечних підприємств і, відповідно, торговельних точок. Під аптечним підприємством розуміють агломерат різних видів торговельних точок, що об'єднані юридично, працюють за однією ліцензією [2]. Сукупність аптечних підприємств включає в себе аптеки, аптечні пункти, аптечні кіоски. Станом на 2008 р. структура аптечного ринку представлена на рис. 1.

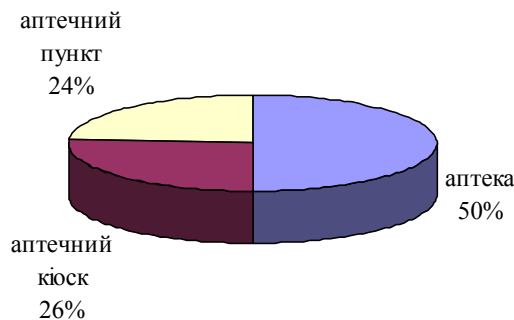

Рис. 1. Структура аптечного ринку України на 2008 р.

Слід відзначити, що кількість аптечних підприємств в 2008 р. збільшилася на 5,1 % в порівнянні з 2007 р. і становить 22429 торговельних точок. Це також зумовлює позитивну динаміку такого показника, як кількість аптечних підприємств на 10 тис. осіб. Якщо в 2007 р. даний показник становив 4,6 аптечних підприємств на 10 тис. осіб, то в 2008 р. він збільшився і становить 4,9 аптечних підприємств на 10 тис. осіб.

Розвиток аптечних закладів Харківської області відбиває загальноукраїнські тенденції. На рис. 2 наочно зображено динаміку аптечних підприємств Харківської області за 2007-2008 рр.

Дані рис. 2 свідчать, що в 2008 р. збільшилася кількість аптек на 6,6 %, а також кількість аптечних кіосків на 2,5 %. В той же час, досвід міжнародних та вітчизняних фахівців в управлінні фармацією свідчить, що зростання кількості аптечних кіосків є негативною тенденцією і потребує організаційно-економічних заходів з боку держави щодо регулювання даних процесів [2].

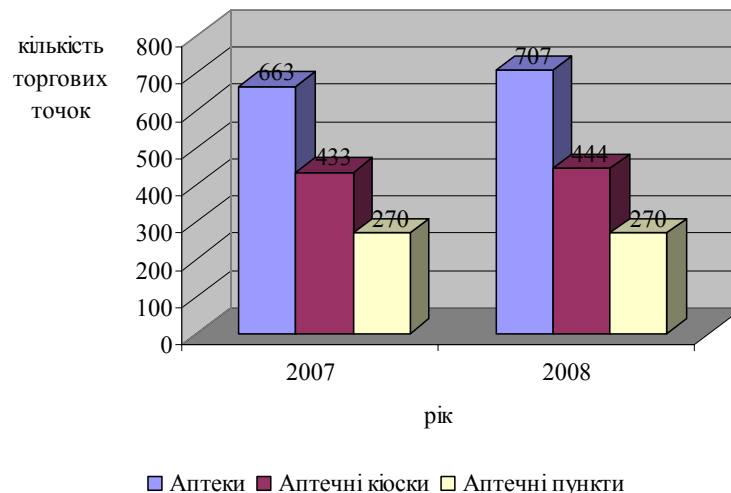

Рис. 2. Динаміка зміни кількості аптечних підприємств Харківської області (2007-2008 рр.)

В зростанні кількості аптечних кіосків не зацікавлені ні населення (так як аптечні кіоски скорочують кількість лікарських засобів і якість лікарського забезпечення), ні держава (тому що аптечні кіоски не сплачують певного відсотку від виручки рецептурних лікарських засобів), ні аптеки (через те, що аптечні кіоски скорочують норму рентабельності).

Щодо кількості аптечних підприємств на 10 тис. осіб, що мешкають в Харківському регіоні, то даний показник також збільшився невидлячись на зменшення кількості населення в 2008 р. в порівнянні з 2007 р. на 16,2 тис. осіб. В цілому на 2008 р. кількість аптечних підприємств на 10 тис. осіб становила 5,1 од. Це говорить про поступове покращення стану фармацевтичного потенціалу Харківської області в 2008 р.

Щодо обсягів аптечних продаж по Україні, то вони наведені в табл. 1.

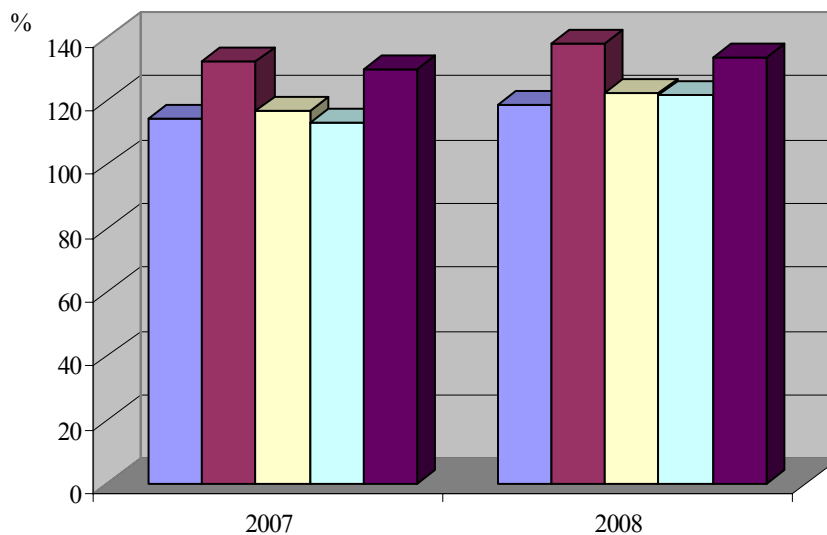
Таблиця 1

Обсяги аптечних продаж по Україні (2007-2009 рр.)

Показник	2007 р.	2008 р.	2009 р.	Зміна 2009/2008	
				абсолютна (+/-)	відносна (%)
обсяг аптечних продаж в грошовому еквіваленті (млн. грн.)	12,33	16,1	20,3	4,2	26,09
обсяг аптечних продаж в натуральному еквіваленті (млрд. упаковок)	1,99	1,98	1,8	-0,18	-9,09

Отже, згідно з даними табл. 1 слід відзначити зворотню залежність. Якщо в 2009 р. в грошовому еквіваленті спостерігається зростання обсягу продаж на 26,1%, то в натуральному еквіваленті, навпаки, – зменшення кількості проданих упаковок на 9,1%. Зростання в грошовому еквіваленті обумовлено наявним подорожчанням цін. За даними Харківського обласного управління статистикою в 2009 р. спостерігалось істотне зростання цін на фармацевтичну продукцію на 44,6 % [3]. Це і обумовило збільшення показника обсягу продаж.

На рис. 3 наведено порівняння основних цінових індексів по Україні, що розраховано на основі офіційної статистичної інформації [4].

рік

- індекс зростання цін на фармацевтичну продукцію
- Індекс зростання доходів населення
- Індекс споживчих цін
- Індекс зростання цін на охорону здоров'я
- Індекс зростання середньомісячної номінальної заробітної плати

Рис. 3. Динаміка основних цінових індексів по Україні (2007-2008 рр.)

Маємо відзначити, що ціна на фармацевтичну продукцію залишається одним з головних факторів, що обумовлює тенденції розвитку даного ринку. Цінова політика є складовою загальної економічної і соціальної політики України. Рішення в даній сфері мають бути спрямовані на забезпечення населення країни якісними, ефективними, досяжними, безпечними лікарськими засобами. В той же час вони мають бути узгоджені з макроекономічними показниками розвитку країни.

Фахівці відзначають, що виходячи з цінового критерію найбільшим попитом у покупців користуються лікарські засоби низького цінового сегменту. Однак, це є досить вагомою проблемою сучасних аптечних продаж, тому що такі засоби є застарілими і не завжди ефективними.

За підсумками 2009 р. на ринку лікарських засобів в грошовому виразі домінували засоби середньої вартості. Їх частка в сукупному обсязі продаж складає 45,3%. В той же час, засоби з низькою вартістю забезпечують аптечним підприємствам мінімально необхідний розмір доходу. За натуральними показниками засоби з низькою вартістю лідирують в аптечних продажах. Їх частка складає 61% в загальній кількості проданих упаковок. Середня вартість таких лікарських засобів в 2009 р. збільшилася на 40% відносно 2008 р. Для засобів високої і середньої вартості цей показник збільшився на 50%.

Висновки

Отже, посилення уваги до цінової політики аптечних підприємств має також на меті стимулювання попиту ефективних препаратів. Сучасним актуальним завданням держави є проведення систематичного моніторингу всієї системи цін, а також показників доступності. В Україні потрібно сформувати інформаційну базу даних вітчизняних і світових цін виробників, а також створити систему реєстрації оптових цін і створити їхній державний реєстр. Також необхідно роз'яснити визначення оптової ціни виробника. Усі ці питання повинні вирішуватися в рамках прийняття нового закону «Про ціноутворення». У підсумку, після реалізації всіх поставлених завдань, Україна повинна перейти до цінової політики єдиних роздрібних цін.

На фармацевтичні товари припадає біля 5% усього роздрібного товарообороту. Кількість проданих фармацевтичних товарів через структуру роздрібного товарообороту в 2009 р. збільшилася на 31,7 % в порівнянні з 2008 р. Це свідчить про необхідність посилення уваги до формування і регулювання відкритого та ефективного аптечного ринку.

Таким чином, дослідження тенденцій розвитку аптечних підприємств є основою визначення ступеню ефективності функціонування системи фармацевтичного потенціалу країни, регіону. Аптечні підприємства забезпечують необхідні умови для діяльності виробничої і комерційної фармацевтичних підприємств і задоволення соціальних потреб населення.

Література

1. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : [навч. посібник] / О.С. Федонін, І.М. Рєпіна, О.І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2004. – 316 с.
2. Сквозь тернии к звездам! Аптечные продажи в Украине: декабрь, итоги 2009 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.provisor.com.ua/archive/2004>
3. Харківський обласний комітет статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/ua/links/statistics.html>
4. Регіони України 2009 р. стат. зб. / [за ред. О.Г. Осауленко]. – К., 2009.

Надійшла 14.03.2010